

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยได้ขยายตัวอย่างมาก มีจำนวน 25 แห่งในปี พ.ศ. 2531 ซึ่งมีทั้งสถาบันที่ตั้งมานานและเพิ่งเปิดใหม่ แน่นนอนว่าแต่ละสถาบันย่อมมีปัญหาการบริหารงานที่แตกต่างกัน สถาบันขนาดใหญ่ย่อมได้เปรียบในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับความสำเร็จตามเป้าหมาย แต่สถาบันบางแห่งเมื่อเกิดปัญหาที่ไม่สามารถจะพัฒนาการศึกษาของสถาบันให้เจริญก้าวหน้าได้

ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นย่อมกระทบต่อโครงสร้างการบริหารและการดำเนินงานของสถาบันทั้งโดยตรงและทางอ้อม ดังนั้นความต้องการด้านต่าง ๆ เพื่อลดปัญหาการบริหาร จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้ 4 ด้าน คือ

1. ประวัติความเป็นมาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
2. นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
3. การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถาบันอุดมศึกษา คือ องค์กรพัฒนาการศึกษาระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศ ให้มีศักยภาพอย่างเพียงพอต่อการคาดหวังจากสังคมในการผลิตทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง สถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นแหล่งรวมของศิลปวิทยาการต่าง ๆ โดยมีหน้าที่หลัก 4 ประการ คือ

1. การสอนวิชาการและวิชาชีพเพื่อสนองความต้องการกำลังคนของสังคม
2. การวิจัยค้นคว้าเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ
3. บริการทางวิชาการแก่สังคม
4. ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี

(วิจิตร ศรีสอาน 2518: 10-11)

แต่เนื่องจากความต้องการทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประชาชนมีมากขึ้น โดยที่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางการศึกษานั้นได้ทั้งหมด รัฐจึงเปิดโอกาสให้เอกชนเข้าร่วมรับภาระจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาด้วย ด้วยการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามระเบียบและกฎเกณฑ์ในพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512 และพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนจึงมีบทบาทหน้าที่และภาระกิจเช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกประการ

ประวัติความเป็นมาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

แนวคิดของเอกชนกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยนั้น ได้มีมานานแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2453 เป็นต้นมา และปรากฏชัดเมื่อ พ.ศ. 2498 เมื่อ นายทิม ภูริพัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี ได้เสนอ "ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2498" ต่อสภาผู้แทนราษฎรในสมัยนั้นแต่ร่างพระราชบัญญัติได้ตกไป (อรทัย โพธิ์สุข 2530: 95-96)

ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาไม่ได้ระบุให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงเป็นหน้าที่ของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสมัยนั้น มีขีดจำกัดในการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อ ประกอบกับความต้องการทางการศึกษาของประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงได้มีกลุ่มเอกชน แสดงความต้องการจะขยายโรงเรียนราษฎร์ ประเภทอาชีวศึกษา ให้ได้มีโอกาสเปิดสอนสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา โดยได้เสนอขอให้รัฐ อนุญาตให้เอกชนจัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

เหตุผลที่มีการเรียกร้องให้มีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนขึ้น พอสรุปได้ดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งรัฐจัดแต่เพียงผู้เดียวมาโดยตลอดนั้น ไม่อาจจะสนองความต้องการของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาได้
2. ผลจากปัญหาแรก ทำให้ผู้มีฐานะดี ส่งบุตรหลานไปเรียนต่อต่างประเทศ ทำให้เกิดผลเสียทางเศรษฐกิจ เพราะต้องเสียเงินตราออกต่างประเทศ ปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะที่ส่งผ่าน ก.พ. เป็นเงินถึง 120 ล้านบาท (ทบวงมหาวิทยาลัย 2518: 97)

ด้วยสาเหตุดังกล่าวคณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2508 ให้สภาการศึกษาดำเนินการแก้ไข วางระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ รวมทั้งปรับปรุงพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปิดโอกาสให้เอกชนร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาและจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาได้ คณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอรายงานอนุมัติในหลักการต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2510 สรุปสาระสำคัญของหลักการได้ดังนี้

1. ให้สภาการศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการแก้ไขแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงที่รัฐบาลจะเปิดโอกาสให้เอกชนจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา
2. ให้สภาการศึกษาแห่งชาติดำเนินการร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชนขึ้นใหม่แทนการปรับปรุงพระราชบัญญัติฉบับที่เกี่ยวข้อง ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติไว้

หลักการสำคัญที่เห็นสมควรบรรจุไว้ในพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน นอกเหนือไปจากข้อบังคับในการดำเนินงานสถาบันศึกษาโดยทั่ว ๆ ไปคือ

วัตถุประสงค์

วิทยาลัยเอกชนจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถาบันการศึกษาไว้ชัดเจน อันมีลักษณะสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศและมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยรัฐจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยไม่มุ่งหวังผลประโยชน์จากนักศึกษาในทำนองการค้า เงินทุน และรายได้ของวิทยาลัย จะต้องได้รับการจัดสรร ตามสัดส่วนที่เหมาะสม โดยการรักษาและปรับปรุงมาตรฐานการศึกษา ตามเกณฑ์ที่สภาการศึกษาแห่งชาติได้วางไว้ ตลอดจนขยายการศึกษาตามโครงการที่วิทยาลัยได้วางไว้โดยลำดับด้วย

ฐานะของวิทยาลัยเอกชน

วิทยาลัยเอกชนจะต้องมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยจะตั้ง เป็นมูลนิธิ หรือ บริษัทจำกัดก็ได้

ลักษณะของวิทยาลัยเอกชน

วิทยาลัยเอกชนจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

- ก. รับนักศึกษาซึ่งมีวุฒิ มศ. 5 หรือเทียบเท่าเป็นอย่างต่ำ
- ข. ในระยะเริ่มแรกในการจัดหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 2 ปี และไม่สูงกว่า 3 ปีแรกของหลักสูตรในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยของรัฐ

การบริหารวิทยาลัยเอกชน

วิทยาลัยเอกชนจัดการบริหารงานโดยมีคณะกรรมการวิทยาลัย ทำนองเดียวกับ Board of Trustees ของต่างประเทศเป็นหลัก คณะกรรมการวิทยาลัยประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิทางธุรกิจอย่างน้อย 5 คน ในจำนวนนี้ จะต้องมีผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการ 1 คน คณะกรรมการนี้มีหน้าที่เป็นผู้วางนโยบายและความคุมให้ผู้บริหารวิทยาลัยบริหารงานตามกฎหมายและนโยบายที่วางไว้

การรับความช่วยเหลือหรือการเข้าเป็นเครือสถาบันอื่น

การรับความช่วยเหลือหรือการเข้าเป็นเครือของสถาบันการศึกษาหรือองค์กรใด ๆ ทั้งภายในและนอกประเทศของวิทยาลัยเอกชน ควรจะต้องมีการกำหนดบทบาทอย่างเคร่งครัด โดยระบุไว้ในกฎหมายในการที่วิทยาลัยเอกชนจะได้รับความช่วยเหลือจากสถาบันหรือองค์กรใด ๆ ก็ตาม ควรได้รับการพิจารณาโดยรอบครอบจากรัฐบาลเสียก่อน

การควบคุมวิทยาลัยเอกชน

กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้อนุมัติการจัดตั้ง และควบคุมการดำเนินงานของวิทยาลัย - เอกชนให้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512 ส่วนสภาการศึกษาซึ่งทำหน้าที่เป็น Accrediting Board ก็จะทำหน้าที่พิจารณาหลักสูตรและมาตรฐานทางวิชาการของวิทยาลัยเอกชน

ดังนั้น รัฐจึงได้ตราพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน เพื่อควบคุมการดำเนินงาน ของวิทยาลัยเอกชนและประกาศใช้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 เป็นต้น

ในระยะเริ่มแรกวิทยาลัยเอกชนส่วนใหญ่จะจัดหลักสูตรเน้นหนักไปทางด้านบริหารธุรกิจ บัญชีและเศรษฐศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับมติของคณะรัฐมนตรีในข้อที่ว่า "เปิดโอกาสให้เอกชน จัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นเป็นวิทยาลัย ดำเนินการสอนในระดับไม่เกิน 3 ปีแรก ของมหาวิทยาลัยของรัฐบาล" ซึ่งมีวิทยาลัยในระยะเริ่มแรก 6 แห่ง เปิดสอนในระดับ

ประกาศนียบัตรเท่านั้น คือ

1. วิทยาลัยเกริก	อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่	28	พฤษภาคม	2513
2. วิทยาลัยกรุงเทพ	อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่	28	พฤษภาคม	2513
3. วิทยาลัยไทยสุริยะ	อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่	28	พฤษภาคม	2513
4. วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่	28	พฤษภาคม	2513
5. วิทยาลัยพัฒนา	อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่	28	พฤษภาคม	2513
6. วิทยาลัยการพาณิชย์	อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่	17	มิถุนายน	2513

(ทบวงมหาวิทยาลัย ม.ป.ป.: 3)

ต่อมาเอกชนได้ยื่นความจำนงค์ขอจัดตั้งวิทยาลัยเอกชนเพิ่มขึ้นอีกหลายราย แต่รัฐได้อนุญาตให้จัดตั้งวิทยาลัยเอกชนขึ้นอีก 4 แห่งคือ (ทบวงมหาวิทยาลัย 2522: 9)

1. วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ	อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่	16	มิถุนายน	2515
2. วิทยาลัยเอเชียอาคเนย์	อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่	6	สิงหาคม	2516
3. วิทยาลัยเทคนิคสยาม	อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่	28	กันยายน	2516
4. วิทยาลัยพายัพ	อนุญาตให้จัดตั้งเมื่อวันที่	21	มีนาคม	2517

ในปี พ.ศ. 2517 วิทยาลัยได้เสนอเรื่องเพื่อขอโอนมาอยู่ในความรับผิดชอบของทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้นำเรื่องนี้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ซึ่งคณะรัฐมนตรี มีมติรับหลักการ ที่จะให้วิทยาลัยเอกชน โอนไปอยู่ในความรับผิดชอบของ ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ตามพระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารบางส่วนของกระทรวงศึกษาธิการไปเป็นของทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ พ.ศ.2517 ลงวันที่ 21 มิถุนายน 2517 ตามราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 33 เล่ม 91 ตอนที่ 112

ในปี พ.ศ. 2519 ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ได้เห็นชอบให้เอกชนจัดตั้งวิทยาลัยเอกชนเพิ่มขึ้นอีก 1 แห่ง คือ วิทยาลัยแสงธรรม เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2519 (อรรถไพบูลย์ 2530: 192)

ต่อมา วิทยาลัยพัฒนา ได้ประสบปัญหาบางประการ และไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการวิทยาลัยเอกชน มีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้จัดตั้งวิทยาลัยพัฒนา ตามประกาศ ของทบวงมหาวิทยาลัย ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2520 (ทบวงมหาวิทยาลัย ม.ป.ป.: 15)

เมื่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยมีมากขึ้น เพื่อความเหมาะสมในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้เป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงได้ยกเลิกพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512 แล้วตราพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 กำหนดขอบเขต บทบาท และภาระกิจของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น สามารถเปิดสอนในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาได้ โดยมีบทบาทและภาระกิจในการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่ชุมชน และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522)

ตั้งแต่นั้นได้มีการตราพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 ออกมาบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน มีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ได้รับอนุญาตจัดตั้งเพิ่มเติมอีก 15 แห่ง คือ

ชื่อสถาบัน	วันที่ได้รับอนุญาตจัดตั้ง
1. วิทยาลัยศรีอีสาน	23 กุมภาพันธ์ 2522
2. วิทยาลัยหัวเจียว	17 ธันวาคม 2524
3. วิทยาลัยคริสเตียน	19 กันยายน 2526
4. วิทยาลัยวงษ์ชาลิตกุล	2 มีนาคม 2527
5. วิทยาลัยศรีโสภณ	15 กรกฎาคม 2527
6. วิทยาลัยร้อยเอ็ดบัณฑิต	25 มกราคม 2528
7. วิทยาลัยรังสิต	25 มกราคม 2528
8. วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์	1 มิถุนายน 2528
9. วิทยาลัยภาคกลาง	13 กุมภาพันธ์ 2529
10. วิทยาลัยมิชชั่น	25 มีนาคม 2529
11. วิทยาลัยบัณฑิตนิพนธ์โลก	25 มีนาคม 2529
12. วิทยาลัยเกษมบัณฑิต	24 กุมภาพันธ์ 2530
13. วิทยาลัยบัณฑิตสกลนคร	13 พฤษภาคม 2530
14. วิทยาลัยโยนภ	12 มกราคม 2531
15. วิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	8 มีนาคม 2531

(ทบวงมหาวิทยาลัย 2531: 1-6)

เพื่อความเหมาะสม และความพร้อม ในการดำเนินงานตามบทบาทและภาระกิจต่าง ๆ ตามเกณฑ์ของพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 ทบวงมหาวิทยาลัยได้อนุญาต ให้วิทยาลัยเอกชนเปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยและสถาบัน 7 แห่งคือ

ชื่อสถาบัน	เปลี่ยนเป็นประเภท	วันที่อนุญาต
1. วิทยาลัยพวยัพ	มหาวิทยาลัยพวยัพ	25 กรกฎาคม 2527
2. วิทยาลัยกรุงเทพ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	24 ตุลาคม 2527
3. วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต	24 ตุลาคม 2527
4. วิทยาลัยการค้า	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	24 ตุลาคม 2527
5. วิทยาลัยเทคนิคสยาม	มหาวิทยาลัยเทคนิคสยาม	5 กันยายน 2529
6. วิทยาลัยเกริก	สถาบันเทคโนโลยีสังคมเกริก	8 กันยายน 2530
7. วิทยาลัยศรีปทุม	มหาวิทยาลัยศรีปทุม	6 พฤศจิกายน 2530

การที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนหลายแห่งได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัย ย่อมก่อให้เกิดผลดี ไม่เพียงแต่ชื่อเสียงของวิทยาลัย ยังรวมทั้งประโยชน์ที่ประเทศชาติจะได้รับอีกหลายประการ คือ (พรพรรณ เอกเผ่าพันธ์ 2526: 13)

1. ทำให้ประชาชนของประเทศมีโอกาสเพิ่มพูนสติปัญญาและแสวงหาความรู้ในแขนงวิชาต่าง ๆ ได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ นั่นคือประชาชนเฉลี่ยฉลาด มีความรู้ ทำให้ประเทศชาติเจริญ
2. เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการจัดการศึกษาระดับสูงของประเทศ
3. มหาวิทยาลัยเอกชนจะเป็นส่วนช่วยในด้านการเป็นตัวแทนความเจริญในทางศิลปวิทยาการ เป็นที่รวมแหล่งความรู้ เป็นศูนย์กลางที่สำคัญของวัฒนธรรมประจำชาติ รวมทั้งมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและจรรโลงศิลปวัฒนธรรมของชาติด้วย
4. ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ เนื่องจากบรรดาคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชนจะตื่นตัวพัฒนาในด้านการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัยมากขึ้น เพื่อให้ทัดเทียมหรือดีกว่าคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชนด้วยกันเอง เพราะทุกคนตระหนักดีว่าถ้ามหาวิทยาลัยแห่งใดหย่อนประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัยแล้ว มหาวิทยาลัยแห่งนั้นจะ ไม่ได้รับความนิยมและไม่สามารถรับใช้สังคมได้ดีเท่าที่ควร

นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

รัฐได้วางนโยบายเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาของเอกชนไว้อย่างชัดเจน เมื่อได้มีการร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัย พ.ศ. 2521 ต่อมาในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) ได้กำหนดการจัดระบบและบทบาทความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน

แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) รัฐสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนขยายการศึกษาในสาขาวิชาชีพ สำหรับสถาบันที่มีความพร้อมและความถนัด ยกเว้นการฝึกหัดครูและศึกษาศาสตร์ ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 นี้ ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512 แล้วตราพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีบทบาทหน้าที่และภาระกิจเช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) รัฐได้ระบุให้เอกชนร่วมรับภาระลงทุนในการศึกษาทุกระดับยกเว้นการฝึกหัดครู ทั้งนี้รัฐจะให้การสนับสนุนโดยให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการอย่างกว้างขวาง มีนโยบายประกันโอกาสทางการศึกษา โดยกำหนดสัดส่วนความร่วมมือในการผลิตบัณฑิต ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน (ทบวงมหาวิทยาลัย 2529: 9)

แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) รัฐกำหนดนโยบายในการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาให้มากขึ้นและเน้นการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ รวมทั้งส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเน้นการให้มีโครงการร่วมมือให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนดำเนินภาระกิจได้อย่างเต็มที่ (ทบวงมหาวิทยาลัย 2529: 11)

พร้อมกันนี้ สุบิน ปิ่นขยัน (สุบิน ปิ่นขยัน 2530: บทสัมภาษณ์) รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ได้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเอกชนไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมการจัดการศึกษาในลักษณะกำกับมากกว่าการควบคุม
2. ส่งเสริมให้ภาคเอกชน ได้ร่วมรับภาระจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 โดยอนุญาตให้มหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมและศักยภาพ ศึกษาระดับสูงได้
3. ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนผลิตบัณฑิตสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะสาขาวิชาที่ตลาดแรงงานต้องการ รวมทั้งสามารถไปประกอบอาชีพอิสระได้

4. ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานทางด้านวิชาการ เป็นเกณฑ์เดียวกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้พัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ให้มีการคิดค้นวิจัย แต่งแปลและเรียบเรียงตำรา

5. ให้มีการควบคุมการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งก่อนเปิดสอน ขณะเปิดสอน และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว

ในปี พ.ศ. 2531 มีการเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ โดยมี นายทวิช กลิ่นประทุม เป็น รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ได้แถลงนโยบายการบริหารงานว่า

1. ปรับแผนการผลิตบัณฑิตให้ตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม โดยเน้นและเร่งรัดการผลิตสาขาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ขาดแคลนและมีความต้องการเพิ่มขึ้น รวมทั้งส่งเสริมสร้างความสามารถของบัณฑิตในการสร้างงานและประกอบอาชีพอิสระได้

2. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ และเสริมสร้างขีดความสามารถ เพื่อจะช่วยให้ประเทศไทยพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยีได้มากขึ้น

3. ส่งเสริมการกระจายและขยายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา ไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้มากขึ้น โดยมุ่งพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาค ให้สามารถอำนวยความสะดวกทางการศึกษาให้กว้างขวางและทั่วถึงยิ่งขึ้น

4. สนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มากขึ้น โดยเน้นการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ให้จัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และขยายการเปิดสอนในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงานได้มากขึ้น

5. เร่งรัดการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ ตำรา และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ สนับสนุนการเรียนการสอน และการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. เร่งรัดให้มีการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีความคล่องตัวและเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามหลักของความเป็นอิสระและเสรีภาพทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา

7. สนับสนุนให้มีการระดมสรรพกำลัง และร่วมใช้ทรัพยากร และความชำนาญที่มีอยู่ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถแสวงหาทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่เหมาะสมมาสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อจะช่วยให้พึ่งตนเองได้มากขึ้น (ทบวงมหาวิทยาลัย 2531: 3-4)

การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถดำเนินงานได้ดังนี้

สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีลักษณะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษา ส่งเสริมวิทยาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม โดยแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ มหาวิทยาลัย สถาบัน และวิทยาลัย โดยเป็นไปตามเกณฑ์ของกฎทบวงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2525 ดังนี้

มหาวิทยาลัย

- ก. ดำเนินการให้การศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงหลายสาขาวิชา หรือหลายกลุ่มสาขาวิชา
- ข. ดำเนินการให้การศึกษาเพื่อให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญาทุกชั้น และประกาศนียบัตรบัณฑิต
- ค. มีภารกิจด้านการสอน การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

สถาบัน

- ก. ดำเนินการให้การศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งเน้นการสอนในสาขาวิชาใดหรือกลุ่มสาขาวิชาใดโดยเฉพาะ
- ข. ดำเนินการให้การศึกษาเพื่อให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญาทุกชั้น และประกาศนียบัตรบัณฑิต
- ค. มีภารกิจด้านการสอน การผลิตบัณฑิต การวิจัย และอาจกระทำภารกิจเกี่ยวกับการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมหรือทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติก็ได้

วิทยาลัย

- ก. ดำเนินการให้การศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงในบางสาขาวิชา
- ข. ดำเนินการให้การศึกษาเพื่อให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญาในชั้นที่ไม่สูงกว่าปริญญาโท และประกาศนียบัตรบัณฑิต
- ค. มีภารกิจด้านการสอน การผลิตบัณฑิต และอาจกระทำภารกิจเกี่ยวกับการวิจัยหรือการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม หรือการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติด้วยก็ได้

สภาสถาบันและผู้บริหารสถาบัน

สภาสถาบัน (มาตรา 28) ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถาบัน 2) กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยคำแนะนำของผู้รับใบอนุญาต ไม่น้อยกว่า 5 คน แต่ไม่เกิน 11 คน 3) กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการสถาบันไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนตาม (1) และ (2) รวมกัน โดยนายกสภาสถาบันและอุปนายกสถาบันจะเลือกจากกรรมการซึ่งมิใช่กรรมการโดยตำแหน่ง ส่วนเลขานุการสถาบัน ให้สภาแต่งตั้งจากคณาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนคนหนึ่งเป็นเลขานุการ โดยคำแนะนำของผู้บริหารสถาบัน

สภาสถาบันมีอำนาจหน้าที่ ในการวางแผนนโยบายและควบคุมกิจการทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เช่น วางระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จัดสรรเงินออกเป็นกองทุนประเภทต่าง ๆ พิจารณาปรับปรุงหลักสูตรการสอนและอุปกรณ์การศึกษา พิจารณาจัดตั้งยุบรวมและเลิกคณะวิชาหรือหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งแต่งตั้งหรือถอดถอนผู้บริหาร เป็นต้น

กรรมการสถาบันซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา 28 (2) จำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งต้องมีสัญชาติไทยและตามมาตรา 28 (2) และ (3) ต้องไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

ผู้รับใบอนุญาตซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา อาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสภาสถาบันตามมาตรา 28 (2) หรือ (3) แต่ต้องมีสัญชาติไทยและไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

กรรมการสถาบันดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี

หลักเกณฑ์พิจารณาแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิโดยคณะกรรมการสภาสถาบันตามมาตรา 28 (3)

มีดังนี้

1. เป็นผู้สามารถอุทิศเวลาให้แก่การประชุมสภาสถาบันได้อย่างเต็มที่
2. เป็นผู้ทรงวุฒิในสาขาที่สถาบันที่เป็นกรรมการสภาสถาบันนั้นเปิดสอนอยู่
3. เป็นผู้มีความรู้หรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่า รองศาสตราจารย์ หรือมีตำแหน่งทางราชการไม่ต่ำกว่ารองอธิบดี
4. ไม่เป็นผู้มีผลประโยชน์หรือมีส่วนได้เสียโดยตรงกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใด ๆ

ผู้บริหารสถาบัน (มาตรา 35)

ผู้บริหารสถาบันเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารของสถาบันให้เป็นไปตามกฎหมายนโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และมติที่สภาสภาสถาบันกำหนดหรือมอบหมาย โดยจะมีรองผู้บริหารสถาบันคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้

ผู้บริหารสถาบัน ได้รับการแต่งตั้งจากสภาสถาบัน และได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสถาบัน (มาตรา 37) และตำแหน่งผู้บริหารที่อนุญาตให้มีได้ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนถือเกณฑ์ตามกฎหมาย ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2526 ออกตามความในพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 ดังนี้

1. อธิการบดี สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เปิดสูงกว่าระดับปริญญาตรี
2. อธิการ สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เปิดสอนระดับปริญญาตรี
3. ผู้อำนวยการ สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรและอนุปริญญาหรือเทียบเท่า

ผู้บริหารสถาบันต้อง เป็นผู้มีความซื่อสัตย์และไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ (มาตรา 38)

1. มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี
2. มีความรู้สอปลั้ได้ปริญญาตรีและเป็นหรือเคยเป็นศาสตราจารย์มาแล้วหรือมีความรู้สอปลั้ได้ไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่า
3. ไม่เป็นผู้มีหรือเคยมีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
4. ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
5. ไม่เป็นผู้เคยถูกออกจากงานหรือราชการ เพราะมีความผิด เว้นแต่รัฐมนตรีเห็นว่าความผิดนั้นไม่ขัดต่อการเป็นผู้บริหารสถาบัน
6. ไม่เป็นผู้เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลถึงที่สุด หรือ คำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่คณะกรรมการสภาสถาบันเห็นว่าไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ผู้บริหารสถาบันมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 39 ดังนี้ คือ ควบคุมดูแลกิจการของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับและข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แต่งตั้งคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ ควบคุมการเงินและทรัพย์สิน จัดทำทะเบียน

และรายงานประจำปี รักษาระเบียบวินัยและความสงบเรียบร้อยในสถาบันอุดมศึกษา เอกชน ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่สภาสถาบันมอบหมายและเป็นผู้แทนของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกิจการทั่วไป

มาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

การประเมินความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษา องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือ มาตรฐานคุณวุฒิของอาจารย์ ซึ่ง ทวีป อภิลิทธิ์ (ทวีป อภิลิทธิ์ 2522: 38) กล่าวว่า มีปรัชญาและความเชื่อกันว่า คุณวุฒิของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษานั้น เป็นเครื่องชี้คุณภาพของนิสิตนักศึกษาอันเป็นผลผลิตของสถาบันนั้น" ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาใดมีจำนวนอาจารย์ที่มีคุณวุฒิและความสามารถสูงมาก ๆ ก็ย่อมจะมีส่วนช่วยทำให้คุณภาพของศิษย์ที่เรียนจบจากสถาบันการศึกษาแห่งนั้นมีคุณภาพสูงตามไปด้วย

ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ทบวงมหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคณาจารย์ประจำ โดยกำหนดสัดส่วนคุณวุฒิอาจารย์ในระดับปริญญาเอก: โท: ตริ เท่ากับ 2.5 : 5.5 : 2.0 และในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดสัดส่วนคุณวุฒิอาจารย์ในระดับปริญญาเอก: โท: ตริ เท่ากับ 3 : 5 : 2 โดยสนับสนุนให้คณาจารย์ได้มีโอกาสไปศึกษาต่อเพื่อเพิ่มคุณวุฒิให้สูงขึ้น (ทบวงมหาวิทยาลัย 2529: 13)

สำหรับการประเมินมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษานั้น วิจิตร ศรีสอาน (วิจิตร ศรีสอาน 2527: 2-3) ได้แบ่งองค์ประกอบมาตรฐานการศึกษาวออกเป็น 6 ด้าน คือ

1. องค์ประกอบด้านปรัชญาหรืออุดมการณ์และหน้าที่ของสถาบัน
2. องค์ประกอบด้านคุณวุฒิ ประสบการณ์ และผลงานของคณาจารย์ ทรัพยากรด้านการเรียน อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ห้องสมุดและห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ตามสภาพความจำเป็นของการให้การศึกษาในสาขาวิชาและวิชาชีพนั้น ๆ
3. องค์ประกอบด้านหลักสูตร และประสิทธิภาพของการสอน
4. องค์ประกอบด้านการจัดการในรูปแบบและ โครงสร้างของระบบบริการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมในการดำเนินของคณาจารย์และนักศึกษา
5. องค์ประกอบทางด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร บริการแนะแนว สวัสดิการอื่น ๆ
6. องค์ประกอบทางด้านสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนักศึกษาและของสถาบัน

สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น การรับรองมาตรฐานการศึกษาจะต้องเป็นไปตาม มาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 เมื่อสถาบันอุดมศึกษา เอกชนให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญาหรือประกาศนียบัตรบัณฑิตในสาขาวิชาที่มีการศึกษา เมื่อรัฐมนตรี โดยคำแนะนำของคณะกรรมการสถาบัน ได้รับรองมาตรฐานการศึกษาในสาขาวิชา ที่มีการสอนนั้น นอกจากนี้ ทบวงมหาวิทยาลัยยังได้กำหนดสัดส่วนคณาจารย์ประจำระดับ ปริญญาตรีให้อยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 1 : 1 ถึง 1 : 2 ภายในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) รวมทั้งมาตรฐานการศึกษาของงานบริหารวิชาการ หลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษา ห้องสมุด อุปกรณ์การศึกษาและอาคารสถานที่

คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมาตรฐานการศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษา เอกชนมีคณะกรรมการรับรองมาตรฐานการศึกษา และคณะกรรมการสอบไล่ภายนอก การแต่งตั้ง คณะกรรมการแต่ละชุดเป็นไปตามพระราชบัญญัติ และ หลักเกณฑ์ซึ่งกำหนดไว้เกี่ยวกับการรับรอง มาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

โครงสร้างการบริหารของสถาบันอุดมศึกษา

การแบ่งส่วนงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน อาจแบ่งได้ดังนี้

1. สำนักงานบริหาร อาจแบ่งส่วนงานภายในได้ตามความเหมาะสม
2. คณะ อาจแบ่งส่วนงานเป็นภาควิชาและสำนักงานเลขานุการ
3. บัณฑิตวิทยาลัย อาจแบ่งเป็นฝ่ายและสำนักงานเลขานุการ
4. สถาบันเพื่อการวิจัย สำนัก หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น เพื่อส่งเสริมวิชา

การ อาจแบ่งส่วนงานเป็นฝ่ายและสำนักงานเลขานุการ

โครงสร้างของระบบบริหาร เป็นการแบ่งสายงานการบังคับบัญชา การกำหนดตำแหน่ง หน้าที่ ขอบเขตและลักษณะของงาน ทั้งนี้เป็นไปตามกฎหมายกำหนดและที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ดำเนินการเองเพื่อสะดวกในการบริหารงาน

แต่การที่จะให้วิทยาลัยเอกชนแต่ละแห่งมีโครงสร้างเหมือนกันคงเป็นไปได้ วิทยาลัย เอกชนจะต้องปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานของตนให้เหมาะสมกับความต้องการ และเปลี่ยนแปลงของสภาวะการณ์ (สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 2521: 23)

โดยเฉพาะตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512 ได้ระบุ

องค์กรบริหารงานของวิทยาลัยเอกชน โดยมีโครงสร้างองค์กรการบริหารงานวิทยาลัยเอกชนซึ่ง
สรุปตามรูปของกฎหมายได้ดังนี้

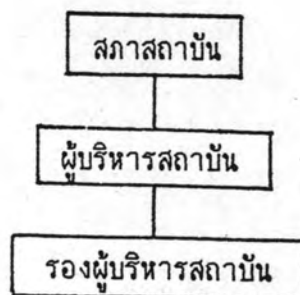
แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างองค์กรบริหารงานวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512

หลังจากมีพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 ออกมาใช้บังคับแล้ว
โครงสร้างองค์กรบริหารของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้เปลี่ยนแปลงไปคือ องค์กรสูงสุดในการ
บริหาร เป็นหน้าที่ของสภาสถาบัน โดยมีผู้บริหารคนหนึ่งทำหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาตามที่สภา
สถาบันมอบหมาย และจะมีรองผู้บริหารสถาบันคนหนึ่ง หรือหลายคนก็ได้เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบ
ตามที่ผู้บริหารมอบหมาย

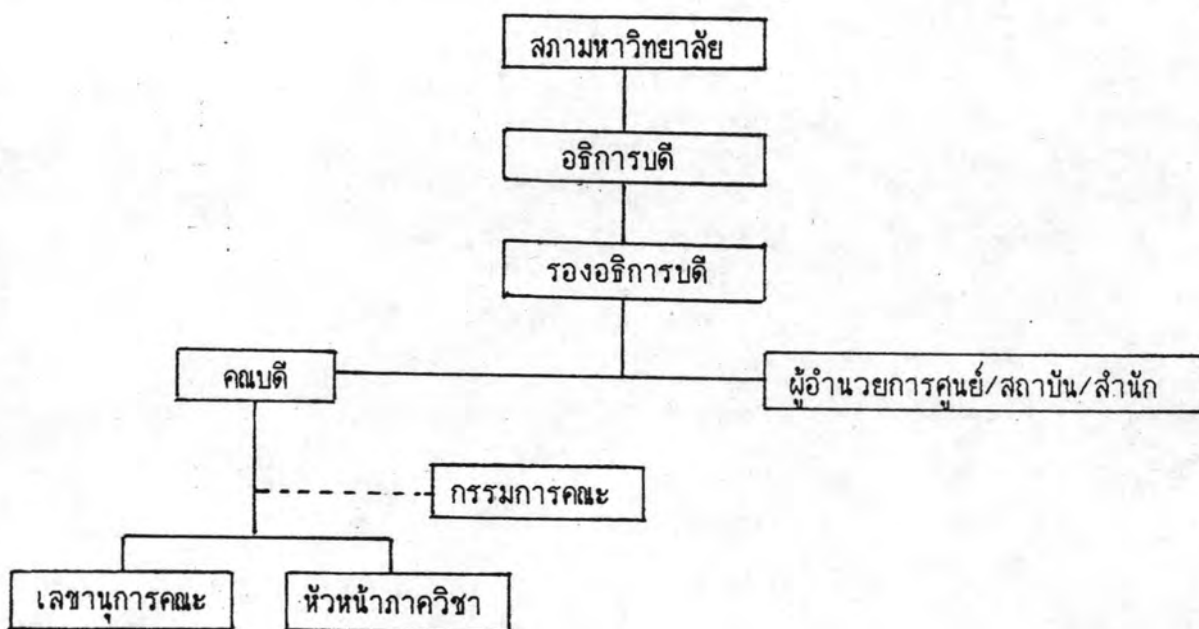
ดังนั้นองค์กรบริหารของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามมาตรา 28 และมาตรา 39 แห่ง
พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 มีโครงสร้างองค์กรบริหารงานตามรูปแบบของ
กฎหมายดังนี้

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างองค์กรการบริหารงานวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2522

เนื่องจากการดำเนินงานเพื่อบริหารสถาบันแต่ละแห่งมีความสลับซับซ้อนและมีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน ประกอบกับพระราชบัญญัติเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแต่ละแห่ง จัดระบบบริหารงานภายในของตนเองได้ โดยให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด จึงขอนำรูปแบบโครงสร้างการบริหารองค์กรภายในตามความเหมาะสมของแต่ละสถาบันมา เสนอดังนี้

แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างองค์กรการบริหารภายในตามความเหมาะสม

การบริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ระบบบริหารเป็นหัวใจสำคัญยิ่งในการดำเนินงานประสานสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ ตลอดจนการติดตามและควบคุมการดำเนินงานนั้นอย่างเหมาะสม ดังนั้นผู้บริหารสถาบันจะต้องเป็นผู้รู้และมีความเข้าใจในหลักการบริหาร เข้าใจลักษณะของบุคลากร ในระบบและสร้างระบบบริหารให้มีความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย เปิดโอกาสให้ได้รับความก้าวหน้าในการงาน ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมดำเนินการจากบุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหาร

มีนักบริหารหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารดังนี้

จุมพล สวัสดิยากร (จุมพล สวัสดิยากร 2530: 1) ให้ความหมายว่า การบริหาร คือการที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันทำงานเพื่อจุดประสงค์อย่างเดียวกัน

สมยศ นาวิการ (สมยศ นาวิการ 2525: 4) ให้ความหมายว่าการบริหาร คือ กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุมกำลัง ความพยายาม ของสมาชิกขององค์การและการใช้ทรัพยากร เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้

เนพนงษ์ บุญจิตราดุลย์ (เนพนงษ์ บุญจิตราดุลย์ 2529: 1) กล่าวว่า มีศัพท์ 2 คำที่ ใช้กันอยู่คือ

1. การบริหาร (Administration) ใช้เป็นคำกลางในการบริหารกิจการที่เป็น สาธารณะประโยชน์หรือการบริหารราชการแผ่นดิน

2. การจัดการ (Management) มักจะใช้ในการบริหารธุรกิจเอกชน

กูลิค (Gulick 1965 : 7-13) ให้ความหมายของการบริหารว่าเป็น "สาขาวิชา ความรู้" อย่างหนึ่งที่แสวงหาความเข้าใจอย่างมีระบบว่าทำไมและอย่างไร คนจึงทำงานกันอย่างไร มีระบบ เพื่อความสำเร็จของเป้าหมาย

ไซมอน (Simon 1976 : 1) กล่าวว่า การบริหารหมายถึง ศิลปะในการทำกิจการ ต่าง ๆ ใต้รับปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จ

การบริหารการศึกษา

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้คือ

กริฟฟิธส์ (Griffiths 1956 : 3213) กล่าวว่า ผู้บริหารศึกษามีหน้าที่ 4 ประการ คือ

1. การบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่โรงเรียนอยู่
2. การบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการขยายโอกาสหรือปรับปรุงโอกาสทางการ

ศึกษาหรืองานด้านวิชาการ

3. การบริหารงานบุคคลทุกชนิด นับตั้งแต่การแสวงหา การบรรจุ พัฒนาปรับปรุง ครู เจ้าหน้าที่และนักเรียน ตลอดจนการให้พ้นจากงานของบุคคลทุกประเภท

4. การบริหารงานธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ และบริการต่าง ๆ

แฮร์ริส (Harris 1960: 19) กล่าวว่าการบริหารการศึกษาคือ กระบวนการในการสร้างบูรณาการแห่งความสามารถของบุคคล และการนำประโยชน์จากวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้อย่างเหมาะสม เพื่อช่วยให้มีการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ

แคมป์เบลล์ (Cambell 1971: 22) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษาเป็นการจัดยุทธศาสตร์ทางการศึกษา ได้บรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง

เมธี บิลันธานนท์ (เมธี บิลันธานนท์ 2525: 2) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาว่าหมายถึง การใช้ทั้งศาสตร์และศิลปะในการดำเนินการ หรือให้การบริหารด้านปกครอง การเรียนการสอนและการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษาร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

นอกจากนี้ วิจิตร ศรีสอาน (วิจิตร ศรีสอาน 2523: 46-46) ได้ให้ความเห็นว่าการบริหารการศึกษาแตกต่างจากการบริหารงานชนิดอื่น ๆ ในลักษณะที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. ความมุ่งหมาย (purpose) ซึ่งจะเห็นได้ชัดถ้าเปรียบเทียบกับระบบบริหารธุรกิจ เพราะการบริหารการศึกษานั้นไม่หวังผลกำไรที่มาในรูปวัตถุ แต่มุ่งพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญงอกงามขึ้นในด้านต่าง ๆ เพราะฉะนั้นกำไรของเราคือการพัฒนาบุคคล

2. บุคคลที่เกี่ยวข้อง (People) แตกต่างกันตั้งแต่คนที่เข้ามามีส่วนในการบริหารการศึกษาทุกระดับ เพราะบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษานั้น เราต้องการคุณลักษณะและลักษณะนิสัย ที่คนคิดที่แตกต่างไปจากอาชีพอื่นและบุคคลที่มารับบริการส่วนมากเป็นผู้เยาว์ซึ่งยังไม่มีรายได้ใด ๆ

3. กรรมวิธีในการดำเนินงานต่างกัน (Process) ในเมื่อหน่วยงานการศึกษามีวัตถุประสงค์ต่างกัน บุคคลต่างกัน กรรมวิธีในการดำเนินงานก็ต่างกัน เช่น กรรมวิธีในการถ่ายทอดความรู้ การจัดโรงเรียน เป็นต้น เป็นกรรมวิธีที่หน่วยงานอื่นเอาไปใช้ไม่ได้ หากผู้ไม่ได้รับการศึกษามาโดยเฉพาะ ย่อมจะจัดบริการได้ไม่ดีเท่าที่ควร

4. ผลผลิตของหน่วยงาน (Product) ไม่เหมือนผลผลิตในวงการอุตสาหกรรมและหน่วยงานอื่น เพราะเด็กไม่เหมือนวัตถุดิบ แต่มีชีวิตจิตใจ ผลผลิตไปก็ยังเป็นคน แต่อาจมีคุณลักษณะดีขึ้น ซึ่งผิดจากการผลิตในวงการอุตสาหกรรม วัตถุดิบ ป้อนโรงงานอาจเป็นชิ้นเป็นท่อน

ผลนี้ออกมาก็เปลี่ยนรูปไป

แต่เนื่องจากการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาย่อมแตกต่างจากการศึกษาระดับอื่น ๆ ซึ่ง บัวย อึ้งภากรณ์ (บัวย อึ้งภากรณ์ 2517: 52) กล่าวว่า การบริหารอุดมศึกษาที่ดีและเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ควรมีปัจจัยที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. มีนักศึกษาที่ประกอบไปด้วยสติปัญญาพื้นฐานพอสมควร
2. มีนักศึกษาที่มีนักศึกษาที่มีความชอบในสาขาวิชาที่คนเรียน
3. มีอาจารย์ดีพอและมีอาจารย์ประเภทประจำมากพอเมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษา
4. มีบรรยากาศอันเหมาะสมสำหรับเป็นนักศึกษาและวิจัย
5. มีวิธีการสอนชนิดที่ส่งเสริมความรู้ ความคิดแต่ากงาน ไม่ใช่ส่งเสริมแต่การท่องจำ
6. มีการประสานงานระหว่างวิชาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรอบรู้ทั้งภายใน และภายนอกวิชาที่ศึกษา
7. มีระบบบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพ

ระบบบริหารของมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรมีลักษณะดังนี้

1. ผู้บริหารในตำแหน่งสำคัญ มีคุณวุฒิและสามารถอุทิศเวลาปฏิบัติงานได้มากพอ
2. การควบคุมการบริหารและการวางนโยบายเป็นไปโดยหลักประชาธิปไตย
3. ระบบบริหารสนับสนุนความก้าวหน้าทางวิชาการ
4. การเงินคล่องตัว
5. การบริหารบุคคลเหมาะกับบุคคลประเภทอาจารย์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

เอนก ศลโกสุม (เอนก ศลโกสุม 2523) ได้ทำการศึกษางานบริหารการศึกษาของวิทยาลัยเอกชนใน 5 ด้าน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานบริหารกิจการนักศึกษา งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนและงานบริหารธุรการ การเงิน และการบริการอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของระบบบริหารการศึกษาของวิทยาลัยเอกชนไม่แตกต่างไปจาก

มหาวิทยาลัยของรัฐ ตามความเห็นของผู้บริหารการศึกษาได้ลำดับความสำคัญของงานบริหารเป็นดังนี้ งานบริหารกิจการนักศึกษา งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานบริหารธุรการ การเงิน และบริการอื่น ๆ และงานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนตามลำดับ ในทางตรงข้าม อาจารย์ประจำกลับเห็นว่า งานบริหารธุรการการเงินและบริการอื่น ๆ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด อันดับรองลงไปคือ งานบริหารกิจการนักศึกษา งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคลากรและงานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นอันดับท้ายสุด ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาทั้ง 5 ด้านของผู้บริหาร และอาจารย์ประจำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

สำหรับจุดมุ่งหมายของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น กุญชรีย์ คำชาย (กุญชรีย์ คำชาย 2523) ได้ศึกษาและวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของวิทยาลัยเอกชนในการพัฒนาประเทศ จำนวน 11 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันวิทยาลัยเอกชนได้พัฒนาผู้เรียนในด้านสังคมและจริยธรรม ความสามารถในการวิจัย การสนองความต้องการทางการศึกษาของสังคม ด้านกระบวนการผลิตได้แก่ การพัฒนาการกีฬา และการปกครอง ด้วยระบอบประชาธิปไตย จุดมุ่งหมายตามที่คาดหวังว่าจะเป็นด้านผลผลิตได้แก่ การเน้นด้านสติปัญญาของผู้เรียน การตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน การฝึกให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ การพัฒนาผู้เรียนในด้านสังคมและจริยธรรม ด้านกระบวนการผลิต ได้แก่ เสรีภาพทางวิชาการและบรรยากาศทางวิชาการ การจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นมุ่งที่จะสนองความต้องการของชุมชนโดยเฉพาะความต้องการด้านตลาดแรงงาน จุดมุ่งหมายที่มีอยู่จริงในปัจจุบันแตกต่างกับที่คาดหวังอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงพยายามที่จะจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว

สมหมาย จันทรังษี (สมหมาย จันทรังษี 2529) ได้ศึกษาเป้าประสงค์ของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทยพบว่า มหาวิทยาลัยเอกชนมีบทบาทด้านการผลิตบัณฑิต มุ่งในด้านสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ วิทยาศาสตร์ จุดเด่นอยู่ที่สาขาบริหารธุรกิจ ในอนาคตมุ่งพัฒนาบัณฑิต และขยายตัวไปสู่บัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะระดับปริญญาโท ด้านการวิจัยมหาวิทยาลัยเอกชนมุ่งวิจัยเชิงประยุกต์และวิจัยสถาบัน แต่โครงการจัดทำวิจัยยังมีน้อย ด้านบริการวิชาการแก่สังคมมุ่งพัฒนาชุมชน กิจกรรมที่จัดส่วนมากได้แก่ การเป็นวิทยากร การจัดสัมมนา ออกค่ายอาสาพัฒนา ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มุ่งรักษามรดกทางวัฒนธรรมและรักษาความเป็นเอกลักษณ์ไทย ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอและแข่งขันกับมหาวิทยาลัยเอกชน โดยรัฐจักต้องจัดงบประมาณให้ทุนวิจัยส่งเสริมให้คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐมีส่วนช่วยพัฒนามหาวิทยาลัยเอกชนรวมทั้งการแก้ไข กฎหมายระเบียบ และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยเอกชน

คำนิ้ง แสงทวันย์ (คำนิ้ง แสงทวันย์ 2527) ได้ศึกษาวิจัยทัศนะของผู้บริหารและคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต่อการปฏิบัติงานที่เป็นจริงและที่ต้องการของคณะกรรมการเฉพาะกิจของทบวงมหาวิทยาลัย พบว่าคณะกรรมการเฉพาะกิจทางทบวงมหาวิทยาลัยคือ คณะอนุกรม

การหลักสูตร คณะกรรมการรับรองมาตรฐานการศึกษา และคณะกรรมการสอบไล่ภายนอก ผู้บริหารและคณาจารย์มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อการปฏิบัติงานจริงและที่ต่อความต้องการของคณะกรรมการทั้ง 3 ชุด ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ทบวงมหาวิทยาลัยปรับปรุงการปฏิบัติงานของคณะกรรมการเฉพาะกิจของทบวงมหาวิทยาลัย โดยการจัดสัมมนาคณะกรรมการเฉพาะกิจของทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อให้เข้าใจนโยบายการปฏิบัติงานการพิจารณาหลักสูตร การรับรองมาตรฐานการศึกษา การวัดผลการศึกษา การจัดทำคู่มือแสดงขั้นตอนต่าง ๆ ของการเสนอหลักสูตรการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้บริหาร และคณาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้เข้าใจเรื่องการพัฒนาหลักสูตร มาตรฐานการศึกษา การวัดผลการศึกษา

สมบัติ วัจนะสาริกากุล (สมบัติ วัจนะสาริกากุล 2524) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามทัศนะของนักศึกษาอาจารย์และบริหาร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 502 คน อาจารย์และผู้บริหารจำนวน 218 คน และ 53 คนตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษา อาจารย์และผู้บริหารมีทัศนะต่อสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจารย์และผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เห็นด้วยอย่างมากต่อการจัดสภาพแวดล้อมในด้านการเรียนการสอน และเห็นว่าอาจารย์ประจำมีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอน สามารถถ่ายทอดความรู้ในการเรียนการสอน เนื้อหาของหลักสูตรมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันดี ตำราเอกสารประกอบการเรียนได้มาตรฐาน สำหรับทัศนะต่อสภาพแวดล้อมด้านการบริหารพบว่า อาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเห็นด้วยต่อระบบการบริหารในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้บริหารเห็นด้วยกับระบบการบริหารงานในด้านต่าง ๆ อย่างมาก

ในด้านการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น ธนู อุทัยพันธ์ (ธนู อุทัยพันธ์ 2530) ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทยพบว่า การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย ด้านผู้บริหารและอาจารย์โดยส่วนรวม เห็นด้วยอย่างมากในด้านการจัดการและบริหารด้านต่าง ๆ ของสถาบัน ด้านปรัชญาและวัตถุประสงค์ซึ่งอาจจะเป็นไปได้กับสภาพความเป็นจริง

การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเอกชนในด้านโปรแกรมการศึกษาของสถาบัน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารและอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นด้วยน้อย เพราะนโยบายของมหาวิทยาลัยเอกชนมีข้อจำกัดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาด้านลงทุนและงบประมาณเฉพาะภายในด้านอื่น ๆ อีกหลายด้านที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง

แต่อย่างไรก็ตามการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเป็นสิ่งสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งสำหรับการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่ง ศรีสุภา สหชัยเสรี (ศรีสุภา สหชัยเสรี 2524) ได้ชี้ให้เห็นว่าการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเข้ามาช่วยก็ เพราะวิทยาลัยเอกชนมีการแข่งขันกันมากขึ้น

จึงจำเป็นต้องอยู่ที่วิทยาลัยเอกชนจะต้องมีการปรับปรุงอยู่เสมอ การกำหนดนโยบายช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ เช่น เงินกู้ เงินยืม เงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล เพิ่มเติมมาเป็นอันดับสองคิดเป็นร้อยละ 28.05 และความต้องการสวัสดิการที่ไม่จ่ายเป็นเงินประเภทบริหารด้านเศรษฐกิจ เช่น ที่อยู่อาศัย การคมนาคม มากเป็นอันดับสามคิดเป็นร้อยละ 16.01

สำหรับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์ประจำในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้น วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธรรม (2528) ได้วิจัยพบว่า อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานระดับสูง อาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการทำงานในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้รับมอบหมายงานหรือปฏิบัติหน้าที่ที่เหมาะสมกับความสามารถ รวมทั้งได้รับการยกย่องชมเชยและการยอมรับในความสามารถจากเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชาแต่อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์ในด้านการเงินเดือนค่าตอบแทน รวมทั้งสวัสดิการต่าง ๆ ยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก ควรจะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น

ประไพพรรณ โพธิ์กระจ่าง (ประไพพรรณ โพธิ์กระจ่าง 2521) ได้ศึกษารวบรวมบทบาทในการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการถ่ายทอดรักษาศิลปวัฒนธรรม ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ประจำจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 10 แห่ง จำนวน 227 คน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นต่อบทบาทในด้านการสอนอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับด้านวิจัยที่มีความเห็นในบทบาทที่เป็นจริงระดับปานกลาง และคาดหวังต่อบทบาทในการวิจัยอยู่ในระดับสูง

ในด้านนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ศิริพันธ์ บำรุงทรัพย์ (ศิริพันธ์ บำรุงทรัพย์ 2529) ได้ทำการศึกษารวบรวมโดยสำรวจแนวบทบาทนักศึกษาตามการรับรู้ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยเปรียบเทียบแนวบทบาทนักศึกษาจำแนกตามเพศ ชั้นปี คณะวิชา สถานที่ตั้งของสถาบันและรายได้บิดา มารดา ผลการวิจัย แสดงให้เห็นภาพของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนบางด้าน เป็นอย่างดี นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลางมากที่สุด รายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่ระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท ส่วนใหญ่ผูกพันกับบิดามารดาหรือญาติ นักศึกษาส่วนใหญ่สนใจกิจกรรมวิชาการ ส่วนกิจกรรมที่นักศึกษาสนใจน้อยที่สุดคือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย สำหรับผลการรับรู้แนวบทบาทของนักศึกษาที่มากที่สุด คือ ต้องการเรียนเพื่อฝึกฝนประกอบอาชีพ รองลงมาคือการใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเต็มที่

สุนิสา อิมบำรุง (สุนิสา อิมบำรุง 2529) ศึกษาเรื่องที่ทำให้นักศึกษาเข้าเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักศึกษา คือ สามารถเลือกเรียนคณะและสาขาที่ต้องการได้ตามที่ชอบ อีกทั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีคณาจารย์ที่มีความรู้ ความสามารถในการสอน มีระบบบริหารงานของสถาบันที่สนับสนุนและเอื้ออำนวยต่อการก้าวหน้าทางวิชาการมีการเอาใจใส่ต่อสวัสดิการต่าง ๆ ของนักศึกษา แต่

อย่างไรก็ตามสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นย่อมไม่ยอมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้านการบริหารของสถาบัน

ด้านปัญหาและอุปสรรคของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย นิภาพรณี ดวงจำ (นิภาพรณี ดวงจำ 2527) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร และอาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 295 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมีสถานภาพอัตราค่าจ้างต่ำ ความมั่นคงและโอกาสในการแสวงหาความก้าวหน้าต่ำกว่าอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐควรมีการโอนย้ายได้ระหว่างอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน และรัฐตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนและรัฐควรเท่าเทียมกัน และใช้หลักเกณฑ์เดียวกันในการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ รัฐควรอนุญาตให้สถาบันอุดมศึกษาเอกชนใช้วัสดุครุภัณฑ์ สถานที่ และบุคลากรร่วมกับกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้ รัฐควรกำหนดอัตราต่ำสุด-สูงสุดของค่าบำรุง และค่าธรรมเนียมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยกำหนดตามสภาพของค่าใช้จ่ายที่แท้จริง อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรทำเป็นกฎหมาย อีกฉบับหนึ่งที่มีรูปความเดียวกันกับกฎหมายข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย

ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่า ควรมีการกำหนดคุณวุฒิขั้นต่ำของผู้รับใบอนุญาต จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน คุณวุฒิของผู้บริหารและกรรมการสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และควรกำหนดคุณวุฒิขั้นต่ำของนายกสภาสถาบันในระดับปริญญาตรี นายกสภาสถาบัน กรรมการสภาสถาบัน อธิการ อธิการบดี ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มาจากหน่วยราชการ และผู้บริหารในตำแหน่งเหล่านั้น จำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามาก่อน อำนาจการแต่งตั้งและปลดอจณอาจารย์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนควรเป็นอำนาจของอธิการ-อธิการบดีสถาบันอุดมศึกษานั้น